

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 16.

V Ljubljani, 15. avgusta 1882.

XXII. leto.

VABILO

k

OBČNIM ZBOROM

„Národne šole“,

„Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“

i n

„Slovenskega učiteljskega društva“,

ki bodo

4. in 5. septembra t. l.

v Ljubljani v čitalničini dvorani,

in sicer v tem-le redu:

4. sept. zvečer ob 6. uri zborovala bode „Národna šola“.

5. septembra ob 8. uri bode **maša s petjem** v mestni farni cerkvi pri sv. Jakobu. Ob 9. uri bode v čitalničini dvorani zborovalo „**Vdovsko učiteljsko društvo**“ in potem „**Slovensko učiteljsko društvo**“

po tem-le programu:

- a) Ogovor predsednikov.
- b) Tajnikovo poročilo.
- c) Blagajnikovo poročilo.
- d) Razprava: **O izpremembi šolske postave z ozirom na razmére slovenskega šolstva.**
- e) Posamezni nasvétí.
- f) Volitev 9 udov v odbor, izmej katerih jih mora vsaj 5 v Ljubljani ali okolici stanovati.
- g) Volitev treh pregledovalcev letnih računov.

Iz odborov imenovanih društev.

V Ljubljani, v dan 15. avgusta 1882.

O izboljšanji današnje vzgoje.

(Franjo Gabršek.)

(Dalje.)

V obitelji je Bog položil kalí najvišjega in najboljšega, kar človeštvo kot svojino imenuje, da more te kalí gojiti v blagor celote. V obitelji so torej skrite korenine vsega pravega vzajemnega življenja. Zato pa mora najprej ravno iz obitelji vzniti se novo življenje; zato naj začne vsak najprej svojo vlastno obitelj preustvarjati, — in občno stanje mladine se mora izboljšati. Naj stori vsak svoje; naj pretvori svoj dom zopet v svetišče; naj očisti domače ognjišče malikov ničemurnosti, puhlosti, nesramnosti, razuzdanosti in čutne požljivosti; naj zopet udomači na svojem ognjišči duhove prave bogoljubnosti, plemenite nravi, svetih običajev. Domače ognjišče se je popolnem potujčilo; dom postal je neljubo, zoprno bivališče, katerega se vse ogiba, zlasti po mestih, kjer marsikateri postopa raje po ulicah, nego bi živel mej svojci — domá. Po večih mestih pride k temu še pomanjkanje stanovališč, kar sili družino, da potuje iz stanovanja v stanovanje, ter tako povzroči, da se družina nikjer prav domače ne čuti. To pa vpliva tudi na deco, katera si potem ne more dobrote domovja prav predočiti. Iz tega izvira še mnogo družih slabih vtisov na otroško dušo, o katerih raje molčim. Marsikateri išče svojega najlepšega domovja raje po javnih prostorih, nego ondu, kjer bi najdel središče vsemu domačemu življenju. Za domače potrebe nimajo smisla, za vzgojo otrok ne časa, za radosti družinskega življenja nobenega čuvstva več. Domače življenje se je nehalo, sveta zveza obitelji je pretrgana; — to je moderno življenje današnjega dné; to je vsakdanji položaj vseh društvenih razredov. Kako li naj bi vzgoja napredovala, kako li naj bi učitelj povoljno vzgajal, kako li čemo ljubo deco pridobiti za dom, za ljubav do pravega, lepega in dobrega? Tù vzmore pojedinec mnogo storiti, ako le hoče. Tedaj preobrazite dom zopet v domovje obitelji, iščite svoje najlepše zabave zopet pri domačem ognjišči, čutite se zopet kot očetje in matere, in vaši sinovi in vaše hčere se bodo zopet čutili kot domačini. Ničesar ne nadomesti vzgojnega vpliva domače hiše; nobena šola, noben učitelj ne more podati take izpodbuje k vzobraznosti srca in nravi kot dom; ničesar ne more ustrahovanja in npravstvenosti, idealnega mišljenja in teženja tako vplivno gojiti, nego obitelj. Ker pa je to najvažnejši smoter vzgoje, zato pred vsem zahtevamo: Domá naj se prične; in komur je blagor in beda zdanjega in bodočega rodú na srci, oni naj se združi z nami, naj deluje enoglasno z nami, naj nam pomaga pri vzgoji preljube mladine!

Največ neprilik pa se kaže pri vzgoji naše moderne ženske mladine. Pri tej se marsikaj zakrivlja, kar bi moglo mogočno vplivati na razvoj velikega dela človeštva. Tù je najprej treba preobraziti današnjo vzgojo ter jo z drugo, primernejšo nadomestiti. Sosebno veljá to o onej ženskej mladini, katera se vzgojuje in vzobražuje po dekliških, javnih ali privatnih, posebno pa po višjih učilnicah. Da se pri njej vse premalo pazi na duševno omiko na národnej podlogi, o tem je „Tovariš“ užé omenjal. Poleg národno vzgojenega ženstva treba nam je tudi moralično vzgojenega. Mnogo nedostatkov je mej našo žensko mladino, a glavni bil bi ta, da se ona čedalje bolj oddaljuje svojemu pravemu poklicu, da postaje vedno bolj tuja v svojem ožjem domačem krogu. Preglejmo torej te nedostatke natančneje, kajti iz tega bomo tudi razvideli, kako jim odpomoči.

V prvej vrsti bi se moglo današnjemu lepemu spolu očitati, da je preveč sebičen, da mu je premalo mari občnega blaga. Res, da so naše ženske navdihnjene modernih lepih in krasnih idej, a to še nikakor ni ono, kar stori človeka dopadljivega in npravstveno dobro vzgojenega, marveč ali priča o nekej jednostranske vzgoji v šoli, ali pa kaže, da so roditelji udušili vse blagodejne vplive šolske vzgoje na njihove hčerke. Pogreša se prave resnobe, srčne blagodušnosti in v obče onih svojstev, katera tako lepo krasé

blage matere. Brez teh svojstev pač ne bodo mogle postati take matere, kakeršne bi morale biti, ako bi se manj umetno, a tem bolj prirodno vzrejele. V njih je vse bolj plitko in površno, kar sledi od tega, ker se ne pripravljajo z ono vztrajnostjo in z ono trdno voljo na svoj bodoči poklic, od katerega jedino le zavisí blagor človeštva. Kot neko posebno karakteristično znamenje naše dobe pa bi mogli smatrati ono hrepenenje našega ženstva, vsled katerega bi se le zabavale, bi le uživale ter se tako odtegovala vsakemu resnemu delovanju. Res, da zabava spada tako rekoč mej človeške potrebe, kajti, kdo se ne zabava rad? Po težkem duševnem naporu, kakor tudi zavoljo razvedrila sme se vsak zabavati, kolikor mu je ljubo; a zabavo staviti nad drugo delovanje, ter jo celó smatrati kot glavni smoter življenja, temu nikakor ne moremo pritrditi, to je užé preveč modérno. Če pa se pomisli, da človeštvo napreduje z velikanskimi koraki, da so se duševna svojstva človeška tako vzobrazila, da bi človek vsaj mogel če ne celó moral pečati se z ozbiljnim delovanjem, tedaj se nam ta pojav našega ženstva kaj čuden zdi. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da se dandanes na žensko vzgojo pazi s posebno tesnosrčnostjo, in gorjé tistemu, kateri bi v tem obziru kaj zakrivil. Odkod prihaja torej, da ravno one deklice, katere so najbolj vzgojene in katere sè svojim umom nadkriljujejo svoje vrstnice, najbolj očitó kažejo teženje, v vsem naprej le svoje koristi iskati?

Vzroka tej bolezni je iskati pred vsem domá v obitelji, v družini; pa tudi šola mnogo zakrivi, ker deklice naše dôbe več poučuje nego li vzgojuje, ker se pouk ozira bolje na razum nego li na čuvstva, ker je ves pouk preveč formalen. Dom zanaša se preveč na šolo, a šola brez doma ne more vsega doseči in tako oba zgrešita svojo nalogo. Dom ne kaže prave volje in resnobe, roditelji so preveč popustljivi ter gledajo svojim hčerkam preveč skozi prste. Pouk in vzgoja srca ne smeta v svojem delovanji postajati, marveč morata vedno napredovati. Vsak vzgojitelj, bodi si šola ali dom, učiti bi moral jednaki pravstveni nauk, zahtevati jednako krepost, ako hoče zadovoljiti svoje naloge in doseči svoj smoter. Glavna napaka današnje ženske vzgoje bila bi torej ta, da z jedne strani kaže preveč idealizma, z druge pa premalo.

Sicer se v vseh pedagogičnih spisih navaja kot smoter prave vzgoje nek „ideal“, kateri naj bi človeka dovedel na neko vzvišeno stopnjo sovršenosti, pa beseda „ideal“ spada mej nedoločene pojme, kakeršnih se v pedagogiki še več nahaja. To besedo polumisleci kaj radi vporabljajo, da ž njo označujejo nekaj, česar jim ni popolnem jasno. Zato pa je s to besedo spojenih toliko zmotnjav in toliko nedorazumljenja. Ta beseda se različno tolmači: kot vzor človeka, kateremu slediti se trudimo, kot sviteča ideja, po kateri naj bi hrepeneli i. t. d.

Nekaj idealnega mora biti v človeškem življenji, drugače postane ono preprozajično, realno, samo sedanjosti služeče. In ravno dandanes se pojavlja neko teženje, katero meri le na materijalno življenje. Amerika nam je v tem teženji lahko v vzgled. Da tega teženja ne bomo popolnem posnemali, je očividno, ker drugače bi užé v otroška srca zasadili seme onega nesrečnega materijalizma, kateri napolnuje le razum in skrbi le za gmotno življenje; vse eno, kar naj bi človeka navduševalo ter ga povzdigovalo nad druga bitja, pa prezira, zaničuje. Vender tudi pri idealnej vzgoji ne gre predaleč iti, marveč držati se je zlate srednje poti, ker drugače ne pridemo nikdar iz iste višje sfere, v katero bi se sè samimi idejami in sè samim modrovanjem povzdignili. Na tak način bi otroku nikdar ne pokazali pravega lica življenja, v katerem mu bode pozneje delovati in trpeti. Namen vsega pouka in vse vzgoje mora namreč biti, otroka pripravljati na poznejše življenje ter ga osposobiti, da v tem navadno še prerealnem življenji svoje pridobljene možnosti s pomočjo svojih notranjih nagibov prav uporablja. To pa veljá še v posebnej meri o naši modérnej ženski, katera je, kakor rečeno, na jednej strani preveč, na drugej pa zopet premalo idejalno vzgojena.

Zgodovina v naših šolah.

I. L.

K najtežjim predmetom zdanje ljudske šole šteje se — bi rekel — v prvej vrsti zgodovina. Zato se pa o tem predmetu prav marljivo razpravlja po vseh šolskih časopisih in didaktično-metodičnih spisih. Poglejmo najprvo, kaj je učna svrha pri tem nauku. Na to nam najprvo odgovarja šolski in učni red z 20. avgusta 1870. l. tako-le: „Smoter zgodovinskega uka je: vedeti zgodovino domačega kraja, svojega domovja, svoje očevine ter znati najvažnejše dogodke občne povestnice, t. j. tiste, katere se dotikajo očevinske zgodovine ali kateri so imenitni človeškemu napredku. Na nižjih stopnjah se ta uk drži beril, a na srednjih se nadaljava posebno v životopisni obliki, tesno zvezan s zemljeznanskim ukom. Zadnja leta uka naj učitelj glavne stvari prej dobljenega znanja ponavlja, v red spravlja in časoslovno razvršča. Na konci se učencem razlože najglavnejša načela domače ustave“.

Kaj pravijo o tem splošni učni načrti, izdani od ministerstva z 18. maja 1874. l.? Za enorazrednice se ondi predpisuje: „Pri zgodovinskem uku se je v obče ozirati na iste osebe in dogodke, kateri so v veliki meri vplivali na razvitek človeštva v obče naše domovine; ob enem naj se gleda pri tem na izobraženje značaja in vzbujenje ljubezni do domovine“. Ista določila imajo omenjeni ministerski načrti tudi za večrazredne šole. Kaj pravijo o tem kranjski nadrobni učni načrti (Lehrgang) z 19. marca 1879. l.? To le: „Pri zgodovinskem uku naj si učitelj izvoli take povesti, s katerimi se učenci ne vadijo samo misliti, temveč s katerimi se blaži njih srce in krepčá njih volja. Zlasti naj se trudi, z budiavnimi, kratkimi in lahko umljivimi životopisi razlagati vzglede močne nravi, plemenite značaje, in oživljati ter krepčati domovinske čute“.

Radi tega naj si največ izbira tvarino iz avstrijske zgodovine, katera ima tako obilo izpodbudnih momentov. Zlasti naj ne pozabi, porabiti prilike, ob domovinsko-pomenljivih dnevih, saditi in oživljati v otroška srca ljubezen do domovine in cesarske rodovine.

Prednaša naj se prosto. Učitelj naj ponavlja to, kar je razlagal, z učenci, in sicer najprvo v odstavkih, potem vkupno vso tvarino. Na to še le sledi čitanje. Zgodovinski uk naj ima životopisno obliko, in naj se poučuje, zlasti na višji stopnji, v zvezi z zemljepisom“. Enako svrho zahtevajo tudi učni načrti za Primorje, namreč: „Znati naj-znamenitejše zgodbe iz občne zgodovine in bolj natančno zgodbe iz zgodovine avstrijsko-ogerske države in domače dežele — poznati glavne točke ustave“!

Gledé smotra ali učne svrhe je torej v vseh predpisih veliko edinosti; vse drugače pa je gledé tvarine, katera se predpisuje v raznih načrtih in ukazih in zlasti gledé na naša berila. Poglejmo v ministerske učne načrte, kaj se vse ondi zahteva!

Že za 2. oddelek (2. do 4. šolsko leto) nerazdeljene enorazrednice velevali se: „Pri-povedke iz domače dežele; povesti iz avstrijske zgodovine“. Za 3. oddelek pa: „Slike iz avstrijske zgodovine po časoslovnem redu; najvažnejša odkritja in iznajdbe v srednjem veku. Take povesti iz občne zgodovine, katere so v zvezi z avstrijsko zgodovino. Dolžnosti in pravice državljanov“. Da bi tej nalogi učitelj zadostiti mogel, moral bi biti izvrsten zgodovinar in dober metodik; pred vsem pa mora imeti nekoliko srčnosti, da ovrže celó nekoliko teh določeb. Pri nerazdeljenih enorazrednicah je namreč zaukazano po teh načrtih, da bi se že v drugem šolskem letu z zgodovino pričénjalo. To pač ni menda resno zahtevanje, kajti sedem- in osemletna deca pač še niso sposobna, težavni in resni zgodovinski uk umevati. Kranjski in primorski učni načrti tega tudi ne terjajo.

Zgodovinskega uka tvarina, kakoršna je navedena v omenjenih načrtih, mora se z nekoliko opravičenostjo razlagati še le na podlogi zemljepisnih znanosti. Teh pa otrokom

v 2.—4. letu še skoro popolnem pomanjkuje. Pred 4. letom, gotovo pa pred 3. šolskim letom naj se torej s tem predmetom nikakor in v nijednej šoli ne začénja. Kadar pa se učitelj tega uka loti, naj previdno postopa, da on in učenci veselja do njega ne izgubé. Pred vsem naj se določi število ur, katere se smejo temu predmetu odločiti. V 3. oddelku nerazdeljene enorazrednice ste za zemljepis in zgodovino samo 2 uri na teden odločeni, kar bi znašalo na leto kacij 80—86 ur, kajti nekaj ur odpade vsled počitnic. Neposrednemu pouku pa utegne ostajati komaj 60 ur, in zemljepis z zgodovino se javeljno drugače poučevati more, nego neposredno. Za samo zgodovino pa utegne komaj 20 ur porabiti, kajti večino časa se mora pripustiti zemljepisu, ki je važnejši predmet. Teh dvajset ur mu je dobro porabiti. Za razlaganje pa utegne porabiti zopet le polovico teh ur, torej 10 na leto, družih 10 je obrniti na ponavljanje in izpraševanje. Zato mu je pri izbiranju tvarine za nadrobni učni načrt in določevanje zgodovinskih slik zeló paziti; kajti od dobre zgodovinske slike se zahteva, da ima zgodovinsko vrednost in pa moralični obseg, da se torej učenec z njo pridobi ali pomnoži nekoliko svoje zgodovinsko znanje, in pa da se njegov um razbistri, njegovo srce požlahtnuje, njegov značaj ukrepi ali ljubezen do domovine ogreje. V tej zadevi pa učitelj baš v pripovedkah iz domače dežele ne najde vsikdar dobrega zgodovinskega gradiva, kajti take pripovedke (Sagen) imajo redko zgodovinsko vrednost; primanjkuje jim tudi plemenitih npravstvenih nagibov; povrh tega so mladini včasih težko umljive.

Kakor pri drugih naukah, tako mora učitelj tudi svoje zgodovinske slike na nekaj opirati. Za podlogo ali temelj, na kateri svoje zgodovinske slike stavi, morejo mu služiti učencem že znani kraji iz zemljepisa, domači kraj in kraji v okolici, znana mesta ali dežele, ali pa opira učitelj svoja pripovedavanja na berila v knjigah. Lehko pa to tudi tako stori, da pokaže dobro podobo zgodovinske osebe, o kateri namerava učencem pripovedovati. Ako so v bližini šole morda zgodovinsko-imenitni kraji, lahko se učitelj pri prvi dobri priliki njih na razumljiv način spominja. Nikoli pa naj učitelj ne obravnava zgodovinske tvarine, katero bi bil tako rekoč iz zraka iztaknil.

O metodi zgodovinskega uka beremo še v učnih načrtih za Primorje sledeči navod:

„Ko se črta katera taka slika, gre paziti na to, da se učencem v srednjih razredih le posamezne reči in značajne črtice dotične osebe navajajo, kakor je njihovi starosti primerno; v viših razredih naj bode slika popolna. Kadar se, na primer, govori o Rudolfu Habsburškem, bode zadostovalo, da se pové, da je bil grof in postal cesar, da je bil kot cesar vsem nepristransk ter oster proti njim, ki so mir kalili, — da je bil hraber vojskovodja, da je zmagal českega kralja in ustanovil gospostvo Habsburške dinastije v vojvodini Avstrijski. Za tega del naj opisuje učitelj medvladje, tedanje stanje reči in dogodke, naj pripoveduje, kako je bila oslabela nemška država, naj primerja ta čas prejšnjemu, ko je Nemčija za vlade Otona I. in Friderika I. cvetela. Omeniti treba dalje, kako je bil Rudolf I. izvoljen; pa tudi roparskih vitezov in razmer avstrijskih fevdnih dežel pred l. 1278. ne sme učitelj pozabiti.“

„Pri izbiranju in obravnavanju zgodovinskega gradiva naj gleda učitelj na to, da se učenci v šoli toliko zgodovine naučé, kolikor je smemo dan danes zahtevati od vsacega človeka, ki je v šolo hodil; da se dalje ob plemenitih značajih navdušijo za vse, kar je dobro, resnično, plemenito in lepo; da se uverijo, kako potrebne so te pa te državne ustave in naprave; da se jim volja ukrepi; da se vzbudi in utrdi v njih udanost in ljubezen do domovine in cesarske rodovine.“

„Zgodbe naj pripoveduje učitelj priprosto in po domače; učenci ponavljajo, kakor morejo, kar je učitelj rekel. Slednjič spravi učitelj, kar je sam pripovedal in kar so otroci za njim pripovedovali, v kratke stavke.“

„Pri zgodovinskem pouku se imamo ob enem ozirati na zemljepisne reči; v ta namen poslužujmo se primernih zemljevidov.“

„V eno-, dvo- ali tri-razrednih ljudskih šolah berilo tudi v viših tečajih za zgodovinski uk zadostuje. V učnih urah, zgodovini odmenjenih, naj se zgodovinski sestavki ne razlagajo slovnično, ampak po njih zgodovinskem zapopadku.“

„Želeti je, da bi postali vsi zgodovinski odlomki v berilu in vse zgodovinske slike, s katerimi se je učenec ves čas, ko je v šolo hodil, seznanil, enotna celota, ki naj bi jo učitelj zadnje šolsko leto kronologično vrstil in skupil. Sklep vsega zgodovinskega uka naj bode kratek posnetek avstrijske ustave. Ko pa učitelj ustavo razlaga, naj se primerno ozira na razmere domače dežele.“ (Dalje pride.)

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XXIII. 1865. „Glasovite besede — čakati znamo — so se tudi narodov prijele, pravi dr. Bleiweis v Novoletnici; čakali so s korenito potrpeljivostjo. Z upanjem, da bode bolje, stopijo v mlado leto . . . Mi pa mali slovenski narod, kaj imamo mi pričakovati za svoj národni napredek od prihodnjega leta? Nič hudega . . . Kar smo počeli lepega in občnokoristnega, prijelo se je; kviško raste, dobro je ukoreninjeno. — Imeli smo mnogo lepih narodnih svečanosti in slavne spomenice, pri katerih se je slovenski narod pokazal, da živi; ustanovile so se nove čitavnice in rodila se nam je Matica slovenska — središče dušnega razvijanja. Brez prenapete hvale moremo reči, da v preteklem letu nismo rok križem držali; kazali smo, da smo v svoji zmernosti in vsem svojem ravnanju zreli za ustavno življenje. In tako bodi tudi prihodnje leto. Iz žive srede naj se širi omika in razvitje vseh dobrih narodnih moči v vse ude in žile; množi naj se narodna ljubezen in narodna zavést, pa živo čutje ustavnega prava; okoli njih pa naj se ovijajo vse čednosti avstrijskega državljana. Tadaž stanovitno naprej, pa brez strahú na postavni ustavni poti tudi v novem letu!“

Sicer je v triindvajsetem tečaju sam spisal na pr.: „Listje in smrečje velika dobrota gozdom. Kako bi se dalo kmetom pomagati, da v potrebi dobijo denarja na pósodo. Svilarstvo. Kako naj se obdeluje bombaž ali pavola. Gospodarji zložite svoja posestva. Korist za kmetijstvo, ako se zložijo posestva. Poljedelske mašine pri manjših kmetijah. Potreba gozdov. Gospodarji, spomnite se nemške detelje. Učimo se od Francozov. Tudi kmet potrebuje za svoje gospodarstvo zapisnikov, pa kako naj jih napravlja. Ministerska prememba. Kmetijska politika. Kako naj se živini pokladajo oljnate preše. Iz velicega zdravniškega zbora na Dunaji itd.“

Modro je vodil čitavnico in razun drugih sta znamenita njegova govora v občnem letnem zboru o slovenščini, materni besedi v našem družnem življenju in o slogi, pa o solncu oktoberskem (354). — Matica mu je bila posebno pri srcu, in po njegovem nasvetu je bil jej prvi začasni voditelj baron Anton Zojs, prvi pravi predsednik dr. L. Toman, drugi dr. E. Costa. Podarivši za vstanovitev koj 100 gld. (nam. pravičnih 50) je izročil jej „Zgodovino Slovencev“, rokopis nekdanjega društva Slovenskega iz l. 1849; storil, da je izdajala po Hicingerjevi sostavi tako popoln koledar, da si je pridobila poleg Kozlerjevega zemljovida tudi zemljopis slovenskih dežel, ruzun Vodnikovih tudi pesni J. Vesela Koseskega itd. „Prvo, drugo in tretje je, da dobimo veliko udov, potem bode tudi dovolj dohodkov“ — je klical v prvem občnem zboru, in takrat povedal: „O Wolfovem

slovníku je skrb prevzel naš deželni zbor; vsi akti ležé na moji mizi v deželnem odboru. Očitno pri tej priliki izrečem, da ne jez, ne moji tovarši v deželnem zboru ne bomo iz misli izpustili važne te stvari (168)“.

Marljiv je bil v deželnem zboru in odboru, in v Novicah priobčil nekatere bolj državopravne sestavke na pr.: V brambo Jugoslovanov (da niso nasprotniki Avstrije). Ali more dualizem ali federalizem osrečiti Avstrijo (182). O skupini dežel slovenskih (255). Avstrija, pozor (proti znamenju iz Florence — proti Lahom. 323)! O slovenskem programu. Odgovor graški Tagespošti (346 — 8). Ali ima kranjski deželni zbor pravico, državopravne reči obravnavati (373). — V šolskih stvaréh: Kdo mora začeti, da v gimnazije in realke dobimo slovenskih knjig (18). — Pustite nam Idrijo, kakor je bila (92). — O svečanosti v rojstnem kraju Jurja Vegata govoril je tudi dr. Bleiweis: „In ako se vprašamo: kdo je mar — ta junak, ta učenjak? zagromi nam od vseh krajev sveta odgovor: taka glava korenine je slovénki oratar (326).“ — Rojakom jako koristni so nauki, ktere je dajal to leto (195. 237. 8) zoper izseljevanje v Ameriko na pr.: „Res, da sila kola lomi, in da se ne dá tajiti, da so nastopili bridki časi in so sem ter tje nadloge tolike, da marsikter oče obupa, kako bi preživil družino. Al zeló zeló se móti, kdor misli, da vsacega v Ameriki čaka pogača. Ako bi taka bila, že davno bi ne bilo nobenega človeka v Evropi — vsi bi se že mastili z ameríkansko pečenko. Naj tedaj resno prevdari, predno kdo zapusti domačijo in gré tako daleč čez morje s trebuhom za kruhom, od kodar ne more lahko več nazaj. Samec že še prebije težave ptujstva; al kaj počne oče z otroci? . . Saj imamo v našem cesarstvu kraje, kjer sprejemajo naseltnike . . Saj je bližnja Srbija . . itd.“

„Ker se bliža novo leto, vabimo (412) na novo naročilo svoje dosedanje naročnike, pa tudi druge, kterim je naš list po volji. Polje, ki ga obdelujejo iz prvega svojega začetka do danes Novice, je tako obširno, da vsak bravec nahaja v njem to svoje. Ker tvarina Novic ni samo blagó za danes, ktero jutro nima zanimivosti več, se menda po pravici morejo imenovati narodna knjiga. Ker najizvrstnejši pisatelji slovenski stojé v vrsti sodelavcev naših, kterim se pri tej priliki javno zahvalujemo za njih podporo, moremo zagotoviti svoje čitatelje podučne in zabavne hrane tudi v prihodnjem letu. Časi so važni, zato pa je tudi vsakemu Slovencu treba zvestega prijatla, ki ga vodi v tem času“.

XXIV. 1866. „Blagor izreje mladosti, pravice našega naroda stoje danes na dnevnem redu. Treba, da se važna stvar reši pravično. Učni jezik v šolah je kos ravnopravnosti narodne; da mora obveljati v Avstrii, ktera šteje toliko različnih narodov. Bridke čase so imeli — razun Nemca — drugi narodi; zdaj bode drugač. Ministerstvo zdanje kaže pošteno voljo, da hoče popraviti, kar so pregrešili predniki njegovi. V vrsti ravnopravnih zadev pa je šola prva“ — je govoril dr. Bleiweis, izročivši v deželnem zboru predlog, naj bi sklenil deželno postavo, po kateri se ustanovi učni jezik v ljudskih šolah, realkah in gimnazijah na Kranjskem (23. 39.), o napravi niže učilnice za kmetijstvo (399)“. —

V pričujočem štiriindvajsetem tečaju pa je priobčil na pr.: „Poduk, kako naj posamezen gospodar ali pa cela soseska obdeluje svoj gozd, da si izredí lesá. Odgovor na vprašanja o živinskih (pasjih) boleznih. Trihine, nam še nova žival, človeku sila nevarne. Koliko je eno sadno drevo vredno. Še nekaj o prešičjih trihinah. Kako naj se vina v razstave pošiljajo. Murba pomočnica kmetijstvu. Nova pot poljedelstvu. Pisma do naših ljudi po Kranjskem o novih srenjskih zadevah. Pridelovanje sladkorne pese po skušnjah. Od nekterih drevju škodljivih gosenic. Nova trava — izvrstna živinska klaja. Ako jemlješ zemlji, dajaj ji tudi. Kmetijska razstava na Dunaji. Drevesa ob potih. Jag-nedi in vrbe so škodljive. Nauki iz letošnje dunajske razstave. Kako je letos s pri-

delkom naših svilnih črvičev. Nove skušnje, kdaj je pravi čas les sekati, da trden ostane in dolgo trpi. O sviloprejkah in dobrih jajčicah za seme. Pet poglavitnih potreb novega vrta. O šolah za kmetijstvo. Setve ne popašati. O hmelji nekaj. Vinarstvo. Olarija ali pivarija v Avstrii. Današnji stan gozdov. Dnevni red umnega in dobrega gospodarja“. —

„Res vesela je ta novica, ako slišimo da se tudi kmetiški gospodarji stavijo v vrsto omikanih ljudi in napredujejo s časom, kateri ni več zadovoljen s tem, da kmet le matiko v roci ima, ampak tudi bukve, ki ga učijo, kako naj obdeluje zemljo in se sploh vede v gospodarstvu tako, da si za večje potrebe tudi več pridobkov vloví. Saj vendar ves svet več vé kot mi samí. Kaj pa se godí po svetu, to nam poročajo časniki in knjige; kdor pa pridno bere, ta tudi marsikaj koristnega izvé (299) itd.“ — „Že 1831. leta je v Ljubljani prišla na svetlo menda malo znana slovenska knjižica pod naslovom: Kollera. Potrebno podučenje za kmeta v prašanjih in odgovorih. Natisnil Eger. Pač resnične besede stavi pisatelj v predgovor, rekoč: Da pa pokažete, da v Boga zaupate, morate tudi tako delati, kakor pameten človek dela, ne kakor neumna živina. V tem se razločuje človek od živine, da prevdari, kaj bi mu utegnilo pomagati ali škodovati, in da to stori, kar mu pomaga in pusti, kar mu škoduje (338)“. — „Žalibog! da je res še mnogo gospodarjev, kateri ne vedó, kdaj je pravi čas košnje, da je prva košnja senó, a ne slama in ne otava. Kdor čaka s košnjo tako dolgo, da postanejo trave in detelje suhljad, dobí malo bolji pridobek kakor je slama; kdor pa kosí prezgodaj, da niso rastline v cvetji dodelale redivnega sená, pridela otavo, ki se loči od sená ravno v tem, da se kosijo rastline, ko niso še ocvetele. Tudi na brežinah, kjer se le enkrat kosí, je treba gledati na to (205)“. — „Žalibog, da manjšini deželnega zbora 1865. ni bilo mogoče podreti te „frajosti“, koja pregloboko sega v žep soseskin — ako se ženijo ljudje le na hlače brez premoženja, brez zagotovljenega zaslužka, ženska pa tudi nima ničesa drugega kakor lastnost otrok poroditi, ki jih s stariši vred naposled mora rediti — soseska, koja včasih sama nič nima! Al zdaj veljá še ta liberalna postava in županje se je ne morejo odkrižati (286)“. — Tako koristna sta poduka o plači za nastanovanje vojakov (325. 331), o navadni soli za živino in ljudí (383) itd. —

Gledé na tedanje obravnave v raznih zborih državnih in deželnih je priobčil v Novicah na pr.: „Kaj je svoboda (Dobrovoljne besedice kmetom slovenskim). Nemška zveza — nemški bund. O notranji politiki (o skupini notranje-avstrijski). Avstrija v različnih dobah. Etnografična (narodopisna) razstava v Moskvi. Poglejmo nazaj, da pridemo naprej. Misel o zedinjenji Kranjske, Goriške in Istrijske v eno skupino — ni nova misel. Nekatere opazke o zgodovinskem pravu. Poglejmo enmalo starodavno historično pravo Magjarov. — Oveselila ga je „Drobtinica narodne ravnopravnosti v cesarskih kancelijah“ (87), in „kolika radost to vsem slovenskim domoljubom, ako v tako važnih zborovih razpravah vselej visocega svojega dušnega pastirja — nadškofa — vidijo med seboj“ — vzkliknil je (13) o deželnem zboru Goriškem. Ožalostila ga je pa „Okrožnica knezoškofovega konzistorija ljubljanskega“, ktero (119—137) bistro razpravlja, in ž njo „Kakošen sad so nekdane nemške ljudske šole na Kranjskem obrodile (143—254). Slovenščina v naših šolah pod krilom dunajskih profesorjev (Egger — Wretschko. 150)“. — Šolska sporočila ali izvestja je skrbno presojeval; v obrano (živec, nerv) oglasil se o jezikoslovji: o krajevnih imenih povedal jo (99) modro: „Kadar pišemo po nemški, pišemo po novem vsigdar Rudolfswerth, vsled razglasa sl. deželne vlade; slovenskega imena pa ta ukaz ni predrugačil in Rudolfovo je le po nekem častitem jezikoslovcu nasvetovano bilo. Narod se bo na veke Novega mesta v slovenskem jeziku držal, kakor se drži Ljubljane namesti Laibach, Vrhnike nam. Oberlaibach, Radoljce n. Radmannsdorf, Kranja n. Krainburg, Bi-

stre n. Freudenthal in sto in sto družih imen. Da so nemška in slovenska imena mest, trgov in vasi navadno drugačna, ves svet vé. Novicam je razumljivost prvo“.

„Nektere pesmice niso sicer slabo narejene; al hvale pravega pesniškega duha jim ne moremo dati. Ker ste slov. jezika dobro zmožni, svetuje vrednik (188) mlademu pisatelju, podajte se raje na drugo polje, ako vas mika slovstvena delavnost — saj nas čaka še na vse kraje potrebnega dela. Tudi se je čas v Evropi sploh predružačil: za pesmi ni toliko čuta več, kakor ga je bilo nekdej. Kako je žvrgolelo še ne tako davno na pr. v logih nemških vse polno pesnikov in kako radostno so se prebiral njih dela, — a zdaj? In kako so omolknili izvrstnejši pesniki naši? Materijalni in politični čas nima srca za pesmi!“ — „Celo nič — nas ni razsrdilo tako besedovanje — prav odgovarja (107) vredništvo! Kar „Preši“ prinesete in njima enaki listi zoper narodne zadeve naše, ravno kaže, da je čast našim ljudem po njih obrekovanim biti“. — „Kar se tiče opazke zastran skubenja, morajo vredništva vselej toliko skubsti, kolikor to zahteva spoštovanje, ki ga vredništva priznavajo vsacemu dopisniku s tem, da vzamemo njegov dopis v svoj list, po tem pa tudi odgovornost na-se. Skubli smo tedaj Vašega kakor tudi unega za toliko, da vsikdar objektivnost nadvlada subjektivnost. Saj naposled pri vseh družih bravcih vendar le una veljavo ima (176). Opazke zaradi cirilice v ljudskih šolah naših nismo prezrli; al pustimo nepraktične svete, dokler še nimamo tega, kar je živa potreba in je tudi mogoče. Z utopijami se mi ne ukvarjamo radi (177)“. — Novice — Schmierblatt... „Ako učitelj Heinrich misli, da je s to „lepo“ besedo ogrdil Novice, grozno se moti; iz njegovih ust je šmir le med našemu listu; po vsi domovini čislani pisatelji Novičini z vredništvom vred bili bi le tadaj razžaljeni, ako bi profesor Heinrich Novice hvalil!.. Ti (196) gospodine: Hrani za-se svoj šmir, — In Novicam daj mir!“

„Kdor prihodnjè leto nima Novic, po njem je! ponavlja v vabilu (412) na naročbo... Kar je bil naš list dozdej, zvesto ostane tudi v prihodnje: iskren prijatelj naroda slovenskega. Razun tega, da bode radovednim donašal vsakoršnih novic, skrbel bode neprenehoma za to, da narodu za teló in duhá njegovega kaj prida ostane iz berila Novičnega. Za to je našemu večletnemu trudu najmilejša hvala ta, da so Novice našemu ljudstvu bukve, ktere hranuje sebi in potomcem v poduk in zabavo. Da Novice, kakor je zdaj večina časnikov slovenskih, morajo tudi političen list biti, to nanašajo potrebe časa že od l. 1848; kakor so dozdej Novice temeljito obravnavale vsako važno politiško vprašanje, tako bodo s pripomočjo veljavnih mož ravnale tudi v prihodnje, in neomahljivo po istih pravilih, ki se strinjajo v tem načelu: Avstrija skupna, narodi njeni vsi ravnopravni!“

Učne slike iz zgodovine.*)

(Piše **Tone Brezovnik.**)

(Dalje.)

IV. Sokrat.

Moč in slava napravi človeka mnogokrat ošabnega in krivičnega, tako tudi Grke. Kmalu po tako slavno končanih perzijskih vojskah, začeli so se v svojo veliko škodo in sramoto sami mej soboj vojskovati (peloponeške vojske). S tem pa so izgubljali vedno bolj in bolj svojo prejšnjo moč in veljavo. A kar je še žalostneje, ginilo je čimdalje

*) Pri „Učnih slikah iz zgodovine“ so se vrinile sledeče tiskovne napake, in sicer beri: str. 42. vr. 21. iz m. in; str. 74. vr. 5. beri (558 pr. Kr.) m. (558 p. Kr.); str. 120. vr. 13. beri Delfi m. Defi; str. 202. vr. 9. beri med Eto m. med Etine; str. 202. vr. 15. beri puščice m. puške.

tem bolj tudi lepo in čednostno življenje in ž njim tudi stara slava Grkov. Posebno so Grke pohujševali tako zvani Sofisti, ali na videz modrijani. Ti so po mestih mlade ljudi za denar vadili v zgovornosti ter jih učili vseh zvijač, s katerimi bi se mogli prikupiti ljudstvu ter bi potem mogli dobiti dobrih državnih služeb. Sofisti niso nikdar odvrčevali lehkoumnih mladeničev od grešnega življenja, ampak so jih v njem celó utrjevali.

V tako spačenih časih je bilo treba moža, ki bi národu pogumno odkril vse njegove napake ter ga učil pravice in poštenja, ne bojé se niti za lastno svoje življenje. Tak mož je bil takrat živel v Ateni po imenu Sokrat.

Sokrat je bil kiparjev sin (roj. l. 469 pr. Kr.) S prva se je tudi on pečal s kiparstvom. Ko je pa pozneje začel premišljevati o človeku in njegovem poklicu, pusti v svojem tridesetem letu očetovo rokodelstvo.

Ko je kiparstvo pustil, ni imel drugih skrbi, nego kako bi mogel svoje someščane navaditi čednostnega življenja ter jih odvrniti od Sofistov. Premišljuje o tem svojem poklicu, se je včasí tako zamislil, da niti ni vedel, kdaj je čas spat iti, ter se je še le zjutraj pri solnčnem vzhodu zdramil iz svojih misli. Takrat se je odkril in pobožno molil.

Najrajše se je družil z lepimi mladeniči bogatih in imenitnih starišev, kajti vedel je, da bodo s časom opravljali državne službe, pri katerih je najbolj treba poštenih in zavedenih mož. Tudi ni učil v učilnici, ampak sprehajaje se po ulicah se je pogovarjal s svojimi učenci ter jih tako dolgo izpraševal, dokler jih ni napeljal na tisti nauk, katerega je hotel, da bi si ga zapomnili. Rad je zahajal v delavnice umetnikov in rokodelcev ter ondi razlagal svojo modrost.

Tù kažemo nekaj primerov, kako je Sokrat ljudi z raznimi vprašanji napeljeval na to, kar jim je hotel povedati.

Nekega dné sreča Sokrat v jako ozki ulici Ksenofonta, lepega in bistroumnega mladeniča. Sokrat bi ga rad za se pridobil. Pomolí mu torej svojo palico nasproti. Ksenofont ostrmí. Modrijan pa ga jame izpraševati: „Povej mi, prijatelj, kje se prodaja moka?“ — „Na trgu“, mu mladenič začuden odgovorí. — „A olje?“ — „Tudi tam“. — „Kje pa se prodaja poštenost in modrost?“ — Zdaj mu Ksenofont ne vé odgovora. Sokrat pa ga prime za roko in mu pravi: „Pojdi z menoj, ti bom pa pokazal“. Mladenich gre ž njim, ter se ni mogel več ločiti od ljubeznjivega svojega učitelja.

Nekega dné mu toži imeniten meščan, kako drago je v Ateni življenje, ter mu našteva po čim je škrlat, po čim dobro vino in druge dragocene stvari. Sokrat ga pelje v razne prodajalnice, kjer se živež prodaja ter povprašuje, po čim je moka in druge navadne reči; a vse je bilo po ceni. Na to gre ž njim k nekemu kramarju vprašat, po čim je sukno, a tudi to ni bilo drago. „Vidiš“, pravi Sokrat, „da se v Ateni lahko prav dober kup živí!“

Nekdaj pozdravi Sokrat prav uljudno odličnega meščana. Ta mu pa ne odzdravi, ampak gre oholo svojo pot dalje. Mladi Sokratovi prijatelji so bili zaradi tega zeló nevoljni, on pa jim zavrne: „Se vender ne bodeite jezili, če srečam človeka, ki je grji, kakor jaz? Zakaj se torej togotite, da ta ni tako uljuden, kakor jaz“.

Ni minil dan, da se pri Sokratu ne bi bil zbral kup ukaželjnih ljudi, od katerih so nekateri prav od daleč prišli. Po vsem Grškem so se menili o slavnem modrijanu, zlasti ko je Delfiški orakelj rekel, da je on najmodrejši človek na svetu. Ponižni Sokrat je te božje besede tolmačil ter rekel, da je on zato modrejši od drugih, ker sam on vé, da nič ne zna, a drugi si mnogo domišljujejo na svoje znanje, pa vender tudi nič ne vedó.

Lepe nauke tega najslavnejšega grškega modrijana so po njegovi smrti zapisali njegovi učenci Platon in Ksenofont, ter so jih nam tako do današnjega dné ohranili. Sokrat je trdil: Le en Bog je, ki je vse ustvaril in ki vse ohranjuje. Tega Boga moramo

mi častiti z dobrimi deli, a ne samo z obilnimi daritvami. Človeška duša je neumerjoča, ter bo na drugem svetu dobila zaslužen plačilo za vse, kar je tū na zemlji dobrega ali hudega storila. Zato človek ne sme hrepeneti po denarjih, imetji, časti, moči ali po telesnem veselji, kajti vse to ga ne more srečnega storiti. Edini in najdragocenejši dar božji, za katerim naj človek hrepeni, je krepost. Kreposten pa je tisti, ki je pravičen in pošten ter izpolnjuje vse dolžnosti do Boga, do svojega bližnjega in do samega sebe.

(Dalje pride.)

D o p i s i.

Iz Štajerskega. (Konec.) K razpisu učiteljskih služeb. Služba nadučiteljeva na 3razrednici v Št. Vidu pri Ptui, IV. plač. r. in stan.; služba učitelja na 1razr. pri sv. Duhu pri Ptui, III. plač. r. in stan.; služba učit. na 3razr. v Selnici (okr. Maribor), IV. plač. r.; služba učit. na 1razr. pri sv. Martinu na Pohorji (okr. Slov. Bistrica), IV. plač. r. in stan.; služba učit. na 5razr. pri sv. Magdaleni v Mariboru, II. plač. r.; služba učit. na 3razr. pri sv. Križi (okr. Ljutomer), IV. plač. r.; služba učit. na novi 1razr. v Cvenu (okr. Ljutomer), IV. plač. r. in stan.; služba podučit. na 4razr. deški šoli v Ljutomeru, II. plač. r.; vse do 20. avg.

H) Raznoterosti. Njih Veličanstvo presvetli cesar podaril je za stavbo šol v Bierbaumu in Št. Jurji pri Judenburgu po 200 gold.; štajerska hranilnica pa je v isti namen podarila občinam Siebing in Rohrbach 608 gold., privatnemu penzijskemu zavodu za vdove in sirote štaj. nár. učiteljev 100 gold. — Znani pisatelj novih slov. beril, g. P. Končnik, predložil je te dni novo slovensko slovnico visokemu ministerstvu ter je upati, da se kmalu — vsaj do prihodnjega šol. leta — že natisne. Uravnal jo je po zdanjih tega uka tičečih se načelih, in tako bo de dobro došla vsem učiteljem. Pred dvema leti predložil je tudi IV. berilo, a o njem ni več ne duha ne sluha. — Dne 6. jul. t. l. imelo je učiteljstvo Ptajskega, Ormuškega in Rogaskega okraja v Ptui svojo uradno učit. konferenco. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje: Kdaj se ima na nár. šolah pouk v drugem deželnem (nemškem) jeziku pričeti? Še 34 proti 21 glasovi se je sklenilo, da — nikdar; na ljudski šoli ima samo materinščina mesto. — Zaradi ošpic so se morale zapreti šole v Žalcu, Petrovčah, Vojniku, Št. Martinu v Rožnem dolu, v Čadramu, Sočah, Prihovi, v Grižah, Št. Petru, Št. Pavlu, Galiciji, Svetini, Frankolovem, pri sv. Benediktu in sv. Trojici v Slov. Goricah. — Prepir med štajerskimi nemškimi učitelji v starem in novem učiteljskim listu traja veselo naprej. Najbrž bo ostalo vse pri starem. Nam tudi prav! — V svoji 190. številki kliče Graška »Tagespost« prav po sirenski štaj. slovenske učitelje v svoj tabor. Da vidite, kako ljubko nas zna vabiti in se nam laskati (z zakritimi kremplji), navesti vam hočem nekaj stavkov. Ona piše: »Man sieht den grössten Theil der slovenischen Lehrerschaft Steiermarks, Kärntens und Krains ganz vom Netze der nationalen Agitation umstrickt, ja sogar einen grossen Theil derselben als Subchefs der nationalen Führer eine rührige Thätigkeit entfalten. Da diese Thätigkeit mit jener des nationalen Clerus, der Advokaten und Notare zusammenfällt, so ist der Erfolg derselben leider oft ein sieggekrönter. Wir können zwar nichts dagegen haben (o kaka velikodušnost!), wenn der slovenische Lehrer slovenisch denkt und fühlt und bestrebt ist, in der Bevölkerung und Schulpjugend slovenisches Nationalgefühl zu wecken, es soll ja auch der deutsche Lehrer deutsch sein und das deutsche Volk deutsch denken und fühlen lernen. Beide haben aber so wie religiöse, so auch nationale Toleranz zu predigen und Keiner der Beiden hat nur einen Augenblick zu vergessen, welchen Weg ihm die Paedagogik als Wissenschaft weise; diese ist für ihn die einzig massgebende Führerin auf politischem Gebiete.« (Gola istina!) Potem pravi, da učitelj ne le sme, ampak on naj bi celó politiziral, in naj se nič ne zmeni, če je tudi »unter den Gegnern der Regierung (menda pri fakcijski opoziciji [?])«, samo — in tū zvemo »kam pes tace molí« —, samo on naj bo naprednjak, ali po domače rečeno, on naj postane — slovenski Judež. Za to nas pridruša, naj pristopimo vsi, kar nas je bilo dozdej še tako trmastih, da nismo hoteli v rog naših národnih nasprotnikov trobiti, kar s »cak in pak« v njih »liberalni« (??) tabor. Prav zeló nam zameri, da še nismo vsi tam, da še nečemo vsi v lastno skledo pljuvati, ter končava svoj članek: »Wir hoffen, dass sich die slovenische Lehrerschaft bald bewusst werden wird, dass sie auf einen Abweg gerathen ist und jezt noch immer im Interesse des slovenischen Volkes umkehren kann«. Na to odgovorimo ji z besedami dr. Fischhof-a: »Tudi Nenemci so liberalni;

tudi oni ljubijo svobodo. Zametujejo le ono svobodo, katero naj bi dosegli na troške svoje národnosti. Jezik je duh, on je duša národa, koji se, če enkrat premine, nikdar več ne prikaže v reki časa. Jezik je preživel národe, a nikdar národ jezika, kajti njegov zadnji glas je tudi zadnji izdih národa.« — Torej: najpred národnost, potem svoboda! Ko nam bo enkrat národnost zagotovljena, potem bomo tudi mi »liberalni«. Konečno kličemo pa tudi mi one učitelje, kateri so se tako daleč spozabili, da pomagajo našemu národnemu nasprotniku »kostanj iz žerjavice grebsti«: Vrnite se v naročje matere, katera vas je rodila; bodite ji zvesti sinovi in zveste hčerke! Še je čas! Še so vam roke v prijazen vzprejem odprte!

Tome Brezovnik.

Iz Kranjskega šolskega okraja. [Dalje.] (Poročilo o učit. konferenci.) Gledé metode je gosp. nadzornik priporočal, naj se ravna povsod po postavi, t. j. po učnem črtazu. Gg. učitelji naj gledajo naj bolj na to, da vsi otroci v uku napredujejo, kar, žalibog, ni povsod. Enakomerno naj se v šoli mladini daje delo; vsi naj delujejo; pozornost učiteljeva naj ne prezre nobenega otroka. Večkrat naj vsi berejo; na vprašanja vsi ob enem odgovarjajo; naloge pri računstvu na pamet naj se dajejo vsej šoli, a v odgovor naj se kličejo le posamezni. — Nemška slovnica naj se na čveterorazrednicah pridno uči, ter praktično vadi ne le pri tem (slovnici) uku, ampak privzema naj se tudi pri drugih predmetih. Tudi na dvo- in trirazrednicah naj se ta pouk ne zanemarija. — Pa tudi slovenska slovnica se marsikje preslabo poučuje; celó 10—12 let stari otroci še premalo o tem uku vedó. — Enako se tudi zeló važni pouk spisja tu in tam premalo goji. Sestave javnih pisem naj se zlasti mladina od 12.—14. leta bolj skrbno uči, ker tega v javnem življenji pogosto potrebuje. — Pri računstvu naj se posebno pazi na to, da vsi učenci naloge skrbno izdelujejo. Kar zadeva druge šolske uke, niso težavni, marveč prijetni. Risanje naj se goji po Grandauerji. Pri zemljepisi naj se ne zahteva prevelika natančnost zlasti pri številkah. Višave naj se vadijo le bolj primeroma; recimo: razlika mej Triglavom, Vel. Zvonikom, Ortelskim vrhom itd. — V čveterorazrednicah naj otroci izdelujejo tudi zemljevide, ali vsaj naj se vadijo postavljati (risati) v tako zvane mutaste zemljevide mesta, gore, vode itd. V ta namen nam je pokazal g. nadzornik mične obrazce. Zgodovine naj se na enorazrednicah ne uči več, kakor kar se nahaja v berilih. V dvo- in trirazrednicah se more o tem učiti več; uk naj bo vendar navezan le bolj na osebe. Tudi bolj važne stvari o tem predmetu morejo se narekovati mladini kot tako zvani »diktando«, in ona naj se tega uči na pamet. Gledé naravoslovja so se nam priporočale razne »tabele«, katere naj se bi pobesile po šolskih stenah, in bi se po njih delil in razlagal uk. Posebno nam je kazal sprelepe obrazce obširnega dela: »Grosser Handatlas der Naturgeschichte aller drei Reiche« (v. Gustav Hayek, Buchhandlung, Wien, v. Moriz Perles). Razdelil nam je tudi zaznamek priporočila vrednih knjig in učnih pripomočkov iz zaloge g. F. Tempsky-a v Pragi. — Konečno naj povem še tudi, kar nam je g. nadzornik svetoval o šolskih svedočbah. Djal je, da naj je pišemo vselej tako, kakor so si učenci zaslužili. Ako znajo premalo, naj se jim spričala odrekó, in naj še dalje hodijo v šolo. — Potem g. Režek v domači besedi bolj ob kratkem, vendar dobro govori o »versko-nravni vzgoji v ljudski šoli«, omenivši, da ta namen je blag, uzvišen; za to si ga je nova šolska postava postavila kot §. 1. na čelo svoje. Vzgoji in pouku naj bo podloga vera; in kar o tem zanemarija dom, naj nadomestuje šola. Z živo besedo in z lepim vzgledom naj napeljuje učitelj mladino k dobremu; kar pa ne more doseči on, naj delujejo v to zunaj šole čč. gg. duhovniki, župani itd. Vkupno tako delovanje bo gotovo rodilo duševno pa tudi materijelno korist.

Gospica Podreker-jeva je govorila nemški o vprašanji: »Naméra in omejenje realističnega pouka v ljudski šoli«. Poudarjala je, da uk realij pospešuje bistroumje, mišljenje; torej: če je več teh ukov, bolje je. Navedla je dokaze k temu iz zemljepisa, zgodovine in natoroznanstva; sklep njen pa se je glasil, da ni svetovati, da bi se ti uki omejili; marveč naj vsak učitelj skerbí za primerno in dobro gradivo v realističnih ukih.

Naj obširnejše je govoril g. Bregar o točki: »Vpliv šole na moralično življenje ljudstva«. Pokazal je, da mu je bilo za temeljito rešitev svoje naloge veliko mar. Ker je bil govor obširen, ne moremo vsega ponoviti; izrečemo pa vnovič željo: naj bi se take in enake razprave dale vse »Tovariš-u« v porabo. Marsikako zlato zrno bi ostalo shranjeno, ki se tako poizgubi. *) Omenim naj o gosp. Bregarjevem poročilu vendar toliko, da kar se je že vlni pri letnem zborovanji »Slov. učit. društva« v Ljubljani poudarjalo, namreč, da je uravnava zdanje ponovljive šole pomankljiva, to je trdil v svojem poročilu tudi on. Ako se tudi niso z mislimi in besedami njegovimi strinjali popolnoma nekateri gg. sobratje, se vendar ne dá tajiti, da je gosp.

*) »Tov.« take dobre razprave vedno rad vzprijema. Uredn.

govornik za omiko in znanstveni napredek svojega národa v resnici skrbljiv in vnet. Ako bi »Tovariš« priobčil ta govor, preudarjati bi utegnili obseg njegov tudi po drugih šolskih okrajih. Ako namreč traja na Saksonskem, kakor je g. govornik omenil, dolžnost za hojo v ponovljivo šolo do 18. leta, tedaj je očitno, da gospodje, ki imajo krmilo šolstva v roki, stavijo res v mladino našo prevelike upe, ker jo imajo z dokončanim 14. letom za tako učeno, da šoli že more reči: Z Bogom! — Potem je poročal gosp. Pezdič kot načelnik okr. uč. knjižnice o stanju njenem. Naznanil je, da je knjižnica imela koncem l. 1880/81. 297 zvezkov; to leto prirastlo jih je 38, tedaj vseh skupaj 335. Denarja je ostalo 19 gl. 51 kr.; obresti je bilo 97 kr.; c. kr. okr. šol. svèt je za to leto nakazal 46 gl.; tedaj je imela knjižnica prihodka 66 gl. 48 kr. Potrošilo se je 49 gl. 89 kr., tedaj ostane 23 gl. 59 kr., in to utegnili bi se porabiti za novo knjižno omaro in za napravo novega zapisnika. Za pregledovalce računov sta bila izvoljena gg. Kmet in Krenar. — Nekateri gg. učitelji so želeli, da bi se bil letos volil novi knjižnični odbor. Vender je za prih. leto ostalo še pri starem, namreč: prvosednik g. Pezdič, udje pa: gg. Stanonik, Režek, Lacheiner in gospica Mali.

V stalni odbor so bili izvoljeni za prih. leto po predlogu g. Stanonika po aklamaciji naslednji: gospici Jugovic in Bohinec, in pa gg. Kmet, Jelenec in Strojan.

(Konec pride.)

Iz Železnikov. (Najdenje male utopljenke. Sloveč obiskovalec naše šole.) V 10. listu »Tovariš-a« poročal sem, da je 25. marcija utonila tû mala deklica. Iskali in iskali so njenega trupla, pa zastonj. Ljudje jeli so bili že celó dvomiti, da bi bila deklica utonila; ampak sumili so, da bi jo bila dala skrivaj odpeljati njena nezakonska mati, ki živi v Bosni. Ta sum se vender ni potrdil. V 26. dan jun. meseca, tedaj še le čez 3 mesece in 1 dan najdeli so četrť ure pod Železnikami malo utopljenko, t. j. nekoliko njenih telesnih ostankov. Pač žalosten pogled deklice, ki je bila v življenji nenavadne bistroumnosti in telesne cvetečnosti.

Pretekli teden je bival tû nekaj dni na oddihu bivši učenec naše šole P. Eduard Benedičič, in pogledal za trenutek tudi v njene notranje prostore. Po dovršeni daljni gimnaziji vstopil je bil ta gospod v red usmiljenih bratov v Gradci; njegovi predniki poslali so ga v zdravniško šolo v Solnigrad, ker je z izvrstnim vspehom dokončal svoje študije. Deloval je potem jeden čas kot zdravnik svojega samostana in z njim združene bolnišnice v Gradci. O zadnji Španski vojski poslan je bil k Karlistom za vojaškega zdravnika, kjer si je bil prislužil dekoracijo zlatega križa za duh. zasluge. Pozneje je bil poklican v Rim, kjer deluje že 4 leta kot jako čislani zdravnik v bolnišnici pri usmiljenih bratih na Tiberškem otoku »Ponte quatuor capi«. Ob enem je pa tûdi zdravnik papežev švicarske garde, in v kaki veljavi je pri njej, imeli smo priliko prepričati se z lastnimi očmi lansko leto o naši nazočnosti v Rimu, ko se je bil pridružil tudi on slovanskim romarjem, in poklonil se v dan 5. julija z nami vred sv. očetu Leonu XIII. — Pretekli mesec je imel ta gospod častno nalogo, da je spremljal bolnega kardinala Hergenröther-ja v Švico, in od tam prišel je za ene dni v Koroški Št. Vid, v Gradec in domov. Ker mu je v Gradci g. P. provincijal napovedal, da se bo moral v jeseni povrniti iz Rima, ker ga v bolnišnicah domače provincije zeló potrebujejo, pisal je redovnemu g. P. generalu v Rim, naj se mu prihrani dolgi pot zdaj tje, in v jeseni zopet nazaj vùn. A g. P. general odgovoril je, da to nikakor ne more biti, in da naj se prej ko more povrne zopet nazaj v Rim. Tako se je tudi že zgodilo. Ako še dostavim, da ta gospod šteje zdaj še le 31 let, lahko je razvidno, da če mu Bog ohrani življenje in zdravje, zna še enkrat veliko čast delati sebi, svojemu rojstnemu kraju in sploh slovanskemu národu. —

J. Levičnik.

Z Gorenjskega, v dan 5. avgusta. Učitelji bodemo obhajali petindvajsetletnico 6. septembra t. l. Oglasilo se jih je že lepo število; vender želimo, da bi se jih še več, ker pogrešamo še veliko tovarišev in prijateljev. — Ker je zdaj skrajni čas, torej prosimo, da se nemudoma oglasijo vsi, kateri mislijo priti k tej slavnosti, da se potrebno preskrbi. — Lepo bi bilo, ako bi se oglasilo tudi kaj prečastitih gospodov duhovnikov in drugih gospodov! Na zdar! **Odbor.**

Iz Notranjskega. (Učiteljska konferenca.*) V dan 19. julija t. l. bila je v Gorenjem Logatci okrajna učiteljska konferenca. Kmalu po 10. uri otvori g. nadzornik zborovanje, izvoli si svojim namestnikom g. nadučitelja L. Božiča in zapisnikarjem izvoljena sta g. učitelj Bartolj in gospdč. Galè.

Gosp. nadzornik pozdravi potem nazočega gosp. c. kr. komisarja Jagriča, ter zbrane učitelje in učiteljice; za tim osobito poudarja važnost pripravljavnega pouka pri prvencih. G. Žirovnik

*) »Tov.« je užé zadnjič nekoliko o tem poročal; danes pa nadaljuje drug dopis tega učiteljskega zborovanja. *Uredn.*

je v svojem poročilu kazal zapreke, katere ovirajo še vedno telesno blagostanje mladine. O náznornem nauku poročala je gospdč. Zupan v nemškem jeziku, a brez nasveta. — Potem poročal je g. P. nekako tako-le: »Javno npravno življenje je po kraji in okoliščinah, navadah in šegah jako različno; kajti tù je takó, tam drugače, tù so te razvade, tam druge in zopet v drugem kraji so zopet druge, katerih tù ni, kratko rečeno: povsodi je kaj napačnega, kar zeló vpliva na razvitek in vspéh šolstva. Recimo: tù je oče z mnogimi otroci v velikem siromaštvu in v skrbi, kako bi svoje male preživel in oblačil. Kako težavno je take po duhu in telesu zanemarjene otroke vzgojevati, vé le ta, ki to poskuša! Šolski in učni red s 20. avgusta 1870. l. pravi sicer, ako je uboštvo dokazano itd., naj skrbi krajna učilnična oblast, da vse potrebno otrokom pripravijo tisti, katere veže postava. Kako pa se ta ukaz izpolnjuje, naj kaže sledeča dogodbica: V nekem kraji opozoril je šolski ravnatelj dotični krajni šol. svét na to dolžnost, a kaj mu ta odgovorí: »Potrpíte, reče mu, »potrpíte do prihodnje volitve, in tistikrat naj se svobodno volijo v krajni šolski zastop samó trgovci in rokodelci, kateri naj bodo potem otrokom brezplačno potrebne reči dajali in narejali«. — Dalje, kar dobremu šol. napredku ovira, so tudi marsikake igre. Mladeníči in možaki (?) igrajo, recimo, z denarjem, otroci pa jih v tem posnemajo, in ker ne dobé lahko novcev, si pa gumbe na obleki porežejo in potem z raztrgano obleko hodijo v šolo. — Želeti bi bilo, da bi mladi in odrasli igre za dobiček sploh opustili, ali pa vsaj v nazočnosti otrok ne igrali, ter se ráj s koristnimi in poučljivimi rečmi pečali, da bi ráj čítali knjige in časopise, petja se vadili itd. Stariši in sploh vzgojniki naj bi svoje male z lastnim vzgledom učili, da bi bili pridni in varčni. Otroci naj si tudi pošteno igrajo; a varujejo naj se zapeljivih iger. — Jos. Ambros, učitelj v Dunajskem Novem mestu, spisal je nemško knjigo, katera obsega 400 raznovrstnih iger za šolo in dom (stane 75 kr.). Ali bi ne bilo dobro, da bi tudi mi imeli v slovenskem jeziku enako knjigo? Predlagam tedaj: učiteljski zbor naj pripozná 1., da bi bila taka knjiga v slovenskem jeziku našim šolam potrebna, in 2., da se naprosi »Slovensko učiteljsko društvo«, naj tako knjigo dá na svetlo. (Vzprejme se.) — Določi se, katere časopise in knjige naj si napravi okrajna učiteljska knjižnica. (Glej enaki dopis v zadnjem »Tov.«!) Za tim sledele so navadne volitve. (Glej enaki dopis v zadnjem »Tov.«!) — Gosp. c. kr. okr. komisar se je jako laskavo izraževal o učiteljstvu v Logatskem okraji. Gosp. nadzornik sklène potem konferenco s trikratnim »živijo« Nj. Velíčanstvu presvetl. cesarju, in zbor navdušeno zapoje »cesarsko pesem«.

Iz Novomeškega okraja. (Konec.) Namestnikom svojim voli gospod nadzornik gospoda Jerše-ta, učiteljstvo pa perovodjema gospoda Kmet-a in Burnik-a. Prvo točko: »Kako móre ljudski učitelj vzgojevati trdne značaje in kako skrbeti za poboljšanje npravnega življenja prihodnje generacije,« izdelali so vsi učitelji in učiteljice pismeno, ter oddali spis užé mesec dnij poprej gospodu nadzorniku. Šolski nadzornik pozove učitelje, naj kdo izmej njih poroča prosto o tej točki. Prvi se oglasi g. P. Fl. Hrovat, za njim pa Jeršè, Konciliija in Burnik. O drugej točki: »Kako more učitelj na deželi nauk v posameznih ukih dejanskim kmetijskim potrebam prirediti?« govoré gospodje Tl. Kaligar, Vigelè, Bartelj, Rihtaršič, Kmet in gospod nadzornik. G. Rihtaršič pravi, naj učitelj pri vsaki priliki navaja otroke na delo. Priporoča naj jim, da naj na paši izdelujejo razno kmetijsko orodje v omaljeni meri. Gospod nadzornik priporoča učiteljem, naj pri otrocih vzbujajo ljubezen do kmetskega stanu in obrtnijstva. Marsikdo se dandanes sramuje prijeti za plug, misleč, da je kmetski stan naj slabši na svetu. Vsak bi dandanes rad lehkim trudom kruh služil, vsak bi bil rad gospod. Preveč učencev se sili dandanes v srednje šole. Bati se je, da se iz preobilega števila učencev, kateri hodijo v srednje šole, ne napravi sčasoma nekaj olikan proletarijat. Zaradi tega bilo bi želeti, da bi ljudske šole po deželi s tremi ali štirimi razredi ne imele v prvej vrsti namena, učence pripravljati za srednje šole, ampak pouk v njih naj bi se oziral največ na obrt in kmetijstvo. Tudi ponavljavna šola morala bi se ravno gledé kmetijskega pouka prestrojiti. Tretje vprašanje: »Kako more učitelj v ljudskih šolah, ki po ministerskem ukazu s 5. apr. 1878. l. pripravljajo učence tudi za srednje šole, taiste zdatno poučevati v njihovem materinem jeziku,« stavljeno je bilo učiteljem čveterorazrednic. K besedi se oglasi g. Fl. Hrovat; g. Konciliija misli, da bi bilo umestno, ako bi se učni čas, katerega je preobilo odločenega telovadbi, zgodovini in zemljepisu nekoliko skrajšal in pridobljeni obrnil pouku o materinem jeziku, kateri je najboljša podloga pri učenji tujih jezikov; kajti, ako učenec v ljudski šoli ne bode dobil trdne podloge v materinem jeziku, bode mu pouk v tujih jezikih v srednji šoli prizadjal obilo težav. O naslednji točki: »Kako more učiteljica nauk v posameznih naukih in zvlásti v gospodinjstvu prirediti dejanskim potrebam mestjanskega in kmetskega življenja?« poroča gospodičina Petz, nadučiteljica v Rudolfovem.

Po tem sledé opazke nadzornikove o nadzorovanji šol. O šolskem pohodu se ne izrazi dovoljno; toda krivde o tem učiteljem ne podtika. Gospod okrajni glavar obéta, da bode o

tem obziru bolj strogo ravnal. Ker je šolski pohod posebno ob pričetku slab, ko otroci še nimajo potrebne obleke, priporoča gospod nadzornik, naj učitelji naprosijo gospode duhovnike, da starišem z lece kakih štirinajst dni popred oznanijo pričetek šole. Izvestno bode to marsikoga ganilo, da ne bode na otrokovo obleko mislil še le takrat, ko se bode že šola pričela.

Mej šolskim letom naj se otrokom nikakor ne dovoli izstop iz šole, akoravno so mej letom dopolnili 12. leto; posebno pa ne v slučajih, ako ne znajo še najpotrebnejših naukov, t. j. branja, pisanja in številjenja. O disciplini in o šolskem napredku izrazi se jako pohvalno. Pri pouku o materinem jeziku priporoča vsikdar le pravilno izgovarjanje. Slovnica naj se uči z dejanskimi vajami, a nikdar preveč po pravilih.

Na to prebere g. Fl. Hrovat, poročevalec okr. učit. knjižnice, imenik letos nakupljenih knjig, in ga razdeli mej učitelje in učiteljice. Grajščaku g. Karolu Rudežu izreče se za darovanih 23 gold. 40 kr., katere bi kot ud okr. šolskega sveta na dijetah vzprijeti mogel, iskrena zahvala. Dohodkov je imela knjižnica letos 125 gold. 77 kr., troškov pa 115 gold. 99 kr. Ker je vse učiteljstvo zadovoljno sè starim odborom, ne voli se vnovič. V stalni odbor izvolijo se gospodje: Novak, P. Hrovat, Franke in Burnik. — Pri posameznih predlogih se oglasi g. Koncilija, kateri nasvetuje, c. k. okr. glavarstvo naj bi delalo na to, da bi se denar za šolske potrebe z drugimi občinskimi dokladami vred tudi pri davkariji pobiral. Ta nasvèt podpirajo vsi nazoči. Njegov drugi predlog, naj bi učitelji Žužemberskega in Trebanjskega sodnijskega okraja imeli svoji knjižnici, pa ne obvelja. — H koncu poprime še gospod nadzornik besedo, spodbuja učitelje k vstrajni pridnosti, priporoča jim, naj budé v srcu mladine ljubezen do domovine, da bodo tudi v poznejih letih zvesti, udani in pokorni svojemu presvetlemu vladarju. Zahvalivši se učiteljem za trud in požrtvovalnost in gospodu okrajnemu glavarju za pomoč in dobre svéte o šolskih rečéh, sklene ob 2. popoldne zborovanje s trikratnim živjoklicem na presvetlega cesarja. — G. Burnik v imenu vseh učiteljev izreče najtoplejšo zahvalo gospodu nadzorniku za uspešno delovanje in za nepristransko voditev učit. zborovanja, gospodu okrajnemu glavarju pa za nazočnost pri zborovanji. — Po zborovanji sešli smo se pri obedu v gostilnici Brunnerjevi. — V nazočnosti nam priljubljenega gospoda okr. glavarja in našega pravega šolskega prijatelja gospoda nadzornika minulo nam je v iskrenem prijateljstvu, mej zaupnim razgovorom, mnogimi napitnicami in ubranim petjem le prehitro veselo popoldne.

— u —.

Z Iga. *) Že davno smo želeli šolske zastave, a zdaj se nam je ta želja uresničila. Osnovali smo v ta namen tombolo in nabero mej občinstvom, in kmalu je bilo toliko denarja vkup, da smo mogli zastavo naročiti, in ko so nam pa še nekateri gospodje na naše moledovanje večje in manjše doneske poslati blagovolili, bili smo brez skrbi. — Presréno zahvalo izrekamo tedaj vsem, kateri so pomagali, da smo napravili novo šolsko zastavo! V dan 27. jun. t. l. pa smo jo slovesno blagoslovili v podružni cerkvi v Tomislji. — Zbrali so se po 6. uri zjutraj vsi šolski otroci, nad 370 v obeh razredih, okoli polu sedme ure smo pa odrinili proti Tomislji za novo šolsko zastavo dečki z lipovimi vejicami, dekleta pa z šopki v roki, kamor smo dospeli okoli osme ure. Po kratkem oddihu pristopi k altarji gospod učitelj verouka, po sv. maši pa so gospod župnik blagoslovili zastavo, katero je potem neka učenka z vencem olepšala. Potem so gospod župnik učencem v prav primerni besedi razlagali pomen slovesnosti, življenje sv. Alojzija, ter jih spodbujali k posnemi njega prelepih čednosti. Po govoru služili so sv. mašo, pri kateri so učenci peli. Po sv. maši sledilo je razveseljevanje in pogostovanje mladine. Tù je mladina pela, deklamovala in se radovala, da je bilo veselje. Okoli enajste ure smo še pred cerkvijo zapeli cesarsko pesem in se vrnili proti domači vasi. — Med potjo je mladina prepevala vesele pesmi. O poludné dospeli smo v domačo farno cerkev, kjer smo še zapeli pesem sv. Alojzija, in potem smo šli z raznimi spomini vsak sebi.

Iz Kopra. Tukajšnje učiteljišče zapusti letos 33 pripravnikov, 26 Slovencev, 3 Hrvatje in 4 Italijani.

Iz Ljubljane. (Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta za Kranjsko v dan 30. junija t. l.) Zaradi denarne pomoči iz normalnega šolskega zaklada za šolske potrebe 1883. l. nasvétuje se deželnemu odboru. — Ukrene se o učnem jeziku v novejši ljudski šoli na Mavrlu v Črnomeljskem okraji. Jemlje se na znanje, ravnateljstveno poročilo c. k. izpraševanjske komisije za občne ljudske in meščanske šole o učiteljskih preizkušnjah meseca aprila t. l., ter se o nastavi novih udov te komisije predlaga slavnemu ministerstvu. Poročilo okrajnega šolskega sveta o volitvi dveh udov izmej učiteljstva v ta svèt reši se, ter nakaže se mu, kako. — Vsled poročila

*) Po naključju nekoliko zakasнено. — Uredn.

druzega okrajnega šolskega sveta dovoli se mu, da se troje ustanovnih dolžnih pisem prepíše na imé zadevne ljudske šole. — Določi se, da se pravna iskovina po neki zemlji za šolo dalje ne zasleduje. Učitelj na prvi mestni deški ljudski šoli (g. Močnik) postavi se vsled njegove prošnje v pokoj. — Učiteljevi vdovi določi se postavna pokojnina. — Po poročilu okrajnega šolskega sveta za Ljubljansko okolico, da je novo šolsko poslopje za dvorazredno ljudsko šolo v Šiški izdelano, pooblašča se okrajni šolski svet, naj zadevni učiteljski službi na tej šoli razpiše. — Ukrene se, da se bode s šolskim letom 1882/83. enorazrednica v Boštani (v Krškem šolskem okraji) razširila v dvorazredno šolo, ter se s tem določi tudi primerna učiteljska plača. — Reši se prošnja o kazni za šolske zamude. — Troje učiteljskih služeb na ljudskih šolah se za trdno postavi. — Prošnja nekega začasnega nadučitelja, da bi bil za trdno postavljen, se ne usliši. — Vsled vodstvenega nasveta na c. k. izobraževališči za učitelje izpremeni se strogi red (disciplinarni ukaz) za gojence tega učiteljišča. — Reši se več prošenj za nagrade in za denarne pomoči.

— (Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta za Kranjsko v dan 27. julija t. l.) O napravi obrtniške napredovalne šole v Trziči predlaga se kranjskemu deželnemu odboru. — Z dogovorom kranjskega deželnega odbora ustanovi se v Prežganji enorazredna šola ter se jej določi primerna učiteljska plača. — Reši se prošnja učitelja, da gre v stalni pokoj. — Vsled poročila okrajnega šolskega sveta se začasnemu učitelju dá odpust do časa, da se razpisana služba namesti. — Reši se prošnja neke šolske občine za denarno podporo pri kopanju vodnjaka. — Okrajni šolski svet se pooblašča, da prihodnje šolsko leto enorazrednico razširi v dvorazrednico, ter da se razpiše druga učiteljska služba. — Poročilo okrajnega šolskega sveta o napravi enorazredne šole se na znanje vzame in vrača v daljno uradovanje. — Reši se pritožba o zidani novih dekliških šolah. — Odobré se učni črteži za moška in ženska učiteljišča za šolsko l. 1882/83. — Dve učiteljski službi se za trdno postaviti. — Prošnja pomožnega učitelja, da bi prišel k učiteljski preizkušnji, vlaga se na višje mesto. — Nasvétujejo se na višje mesto okrajni šolski nadzorniki za prihodnjih šest let. — Rešijo se prošnje o kaznih za šolske zamude, potem prošnje za nagrade in denarne pomoči.

— Na tukajšnjem izobraževališči za učitelje je delalo zrelostno preizkušnjo 26 pripravnikov izmed katerih jo je 17 dostalo, 8 jih je bilo zavrženih za dva meseca in 1 za celo leto. — Na izobraževališči za učiteljice je izmed 23 pripravnic preizkušnjo dostalo 15, 4 so bile zavržene za dva meseca, 1 za poluleta in 3 za celo leto.

— »Slovenski národ« (štev. 181.) ima na čelu spis »okrajno šolsko nadzorništvo na Kranjskem«, v katerem gospod pisatelj kaže nedostojnosti, utemeljene v zistosti našega dozdanjega nadzorništva, ter nasvétuje, da bi se stara zistema preustrojila, ter mesto najstih nadzornikov za vso deželo ustanovili le trije, a vsega drugega dela povsem oproščeni, spretni in skušeni šolniki. — Ta važna misel pretežuje že več let mej ljudstvom in učiteljstvom. Prav po duhu časa primerna in na korist našega šolstva in učiteljstva bi bila tedaj ta uredba.

— »Slovenska Matica.« Po naznanilu veleslavnega c. k. deželnega predsedništva od 21. julija 1882. l., štev. 1303, je visoko c. k. ministerstvo za uk in bogočastje geometrijo g. L. Lavtarja, c. k. profesorja na učiteljišči v Mariboru, in somatologijo g. J. Wodricha, c. k. profesorja na akademski gimnaziji na Dunaji, katero je poslovenil g. Fr. Erjavec, c. k. profesor višje realke v Gorici, potrdilo za slovenska učiteljišča za učitelje in učiteljice.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Kámeniškem šolskem okraji. Z začetkom prihodnjega šolskega leta se oddajo v tukajšnjem šolskem okraji sledeče učiteljske službe za trdno, oziroma začasno:

1. Služba učitelja na jednorazredni ljudski šoli v Zalogi z letno plačo 400 gold. in s stanovanjem.
2. Službe učiteljske na jednorazrednih šolah v Dovskem, v Ihanu in v Krašnji, vsaka z letno plačo 450 gold. in s stanovanjem. — Prošnje za te službe naj se vlagajo tû sim do 15. septembra 1882. l. C. k. okrajni šolski svet v Kámeniku v dan 1. avgusta 1882.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Primož Dolar, učitelj v Kresnicah, gre v pokoj. — Za trdno sta postavljena: Gospodičina Ludovika Donati, učiteljica v Srednji vasi v Bohinji in g. Jakob Žebrè, učitelj v Polhovem gradcu.